

Gebruik bron 2.

De vijf mannen worden veroordeeld op grond van wetten die het stadsbestuur kort daarvoor heeft aangenomen.

- 3p 5 Geef aan:
- bij welke ontwikkeling in de verhouding tussen burgers en het stadsbestuur de veroordeling van de mannen past, en
 - dat de leden van het stadsbestuur een politiek **en** een economisch motief hebben voor het aannemen van wetten die leiden tot deze veroordelingen.

Enkele gegevens over het stichten van het St. Elisabethgasthuis in Leiden:

- 1 In 1428 kochten de welgestelde Leidse burgers Jan Dirc Coenenzoon en zijn vrouw Katrijn Willem Tedensdochter een woonhuis en lieten dat verbouwen tot gasthuis voor de verpleging van zieke arme vrouwen.
- 2 Jan en Katrijn bepaalden dat het gasthuis werd beheerd door leden van het stadsbestuur en door vertegenwoordigers van het St. Margarethaklooster.
- 3 Het stadsbestuur van Leiden gaf het gasthuis verschillende rechten, zoals het mogen ontvangen van inkomsten uit testamenten en vrijstelling van belastingen.

Met deze gegevens kun je aantonen dat in de late middeleeuwen:

- een verandering plaatsvond op het gebied van zorg en
- het stadsbestuur in Leiden handelde vanuit het uitgangspunt van *bonum commune*.

- 2p 6 Toon beide aan, waarbij je je antwoord ondersteunt met telkens een ander gegeven.

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 3.

Historici beweren dat dit schilderij waarschijnlijk in opdracht van een handelaar in Brugge werd gemaakt om een boodschap over de stad over te brengen.

- 3p 7 Licht deze bewering toe door:
- uit te leggen welke boodschap de handelaar wil laten overbrengen over de stad Brugge, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron en
 - zonder bron aan te geven welke economische ontwikkeling in die tijd deze boodschap noodzakelijk maakte.

Het schilderij *De zeven wonderen van Brugge* (zie bron 3) sloot aan bij het thema van de 'zeven wonderen van de oudheid', waarmee topstukken uit de oudheid werden aangeduid.

- 2p **8** Leg uit dat de zestiende-eeuwse schilder ervan uitging dat het schilderij juist door dit thema aandacht zou trekken.

Gebruik bron 4.

In de zeventiende eeuw mogen kooplieden uit de Republiek zich van het bestuur in Japan alleen vestigen op het afgeschermd eiland Deshima. De Hollanders leggen zich neer bij deze bepaling.

- 4p **9** Leg dit uit door:
- met bron te verklaren dat het Japanse bestuur bepaalt dat Hollanders zich alleen op Deshima mogen vestigen, en
 - zonder bron te verklaren waardoor de Hollanders zich neerleggen bij deze bepaling, waarbij je het antwoord ondersteunt met een kenmerkend aspect uit de zeventiende eeuw.

In de stad Leiden bepaalde het stadsbestuur in 1702 dat de bestuurlijke functies moesten worden toegewezen aan 'diegenen van wie voorouders een aanzienlijke positie in het bestuur hebben gehad'.

- 2p **10** Leg uit dat een bepaling als deze in de Republiek leidde tot een toename van de Oranjegezindheid onder het gemeen.

Gebruik bron 5.

Met deze rede wijst Lodewijk XV een standpunt van Montesquieu en een standpunt van Rousseau af.

- 4p **11** Leg dit voor beide standpunten apart uit, telkens met een andere verwijzing naar de bron.

De politicus en filosoof Edmund Burke pleitte in 1775 in het Britse parlement ervoor om de koloniën in Amerika inspraak te geven. Hij zei: "Zelfs als de kolonisten bij hun vertrek vanuit Engeland afstand zouden hebben gedaan van hun rechten en elk vrijheidsbeginsel hadden afgezworen, dan zou ik mij toch verplicht voelen die twee miljoen mensen in Amerika te regeren op basis van vrijheid!"

- 2p **12** Leg uit op welk uitgangspunt van natuurrechten Burke deze uitspraak baseerde.

De revolutionair Jacques Roux zei in 1793 in de Parijse Gemeenteraad: "Wat heeft de Vrijheid te betekenen, wanneer de ene klasse van mensen de andere kan uithongeren? En wat blijft er over van de Gelijkheid, wanneer de rijke, vanuit zijn monopoliepositie, het recht van leven en dood kan uitoefenen over zijn broeders?"

- 2p **13** Toon aan:
- dat volgens Roux de Franse Revolutie nog niet was voltooid, en
 - dat Roux een risico nam met deze uitspraak op dat moment.